

SEVEROATLANTSKI PAKT I ODBRANA EVROPE

DRUGI GODIŠNJI IZVEŠTAJ VRHOVNOG KOMANDANTA NATO-a

U jednom od vodećih francuskih vojnih časopisa dat je pregled najvažnijih događaja i postavljenja u okviru Organizacije Severoatlantskog pakta (NATO-a), kao i osvrt na Drugi godišnji izveštaj vrhovnog komandanta savezničkih snaga u Evropi. Iz toga materijala donosimo sledeći izvod:

2 juna 1953, predsednik SAD, Ajzenhauer, postavio je Džona Hjugsu, direktora jednog tekstilnog preduzeća, za američkog pretstavnika u Savetu Atlantskog pakta, sa rangom ambasadora. Ustvari, ranija Organizacija za uzajamnu bezbednost je ukinuta i zamenjena Američkom misijom pri NATO-u i evropskim regionalnim organizacijama koje stoje neposredno pod američkim Ministarstvom inostranih poslova.

Početkom juna objavljen je tekst godišnjeg izveštaja vrhovnog komandanta u Evropi, koji je podneo t.zv. *Stalnoj grupi* NATO-a u Vašingtonu i čiji će sadržaj biti docnije iznet.

8 juna 1953 u savezničkom štabu u Evropi održana je druga konferencija generala i viših oficira iz Sanitetske službe 14 atlantskih zemalja, pod predsedništvom generala Grintera. Konferencija je trajala dva dana i bila je posvećena koordinaciji metoda za sanitetsku službu i zaštitu u raznim zemljama.

Unutar NATO-a izvršena su nova postavljenja, među kojima su najvažnija ova: američki general Šujler, postavljen je za načelnika Štaba savezničkih snaga u Evropi (*SHAPE*-a); britanski vice-admiral Stivens, postavljen je za pomoćnika savezničkog komandanta u Atlantiku; najzad, 4 juna, objavljeno je postavljenje francuskog maršala Žuena, za vrhovnog komandanta kopnenih, pomorskih i vazdušnih snaga Centralne Evrope, dok je američki general Norstad, raniji komandant vazduhoplovnih snaga Centralne Evrope, postavljen za pomoćnika vrhovnog komandanta. General Ridžvej otišao je na položaj načelnika Generalštaba vojske SAD, a za novog vrhovnog komandanta, kao što je poznato, došao je general Grinter.

Pomenutom reorganizacijom Komanda Centralne Evrope izravnata je sa komandama Južne i Severne Evrope, obuhvatajući sve vidove oružanih snaga. Pored toga, imenovanje američkog generala pri Vrhovnom štabu u Evropi, za poslove vazduhoplovstva, odgovara američkoj vojnoj doktrini prema kojoj atomska strategija i tajne u vezi sa njom, moraju ostati isključivo u rukama pripadnika Američke armije.

Drugi godišnji izveštaj Vrhovnog komandanta savezničkih snaga u Evropi.

— Po završetku svoje godine komandovanja u Evropi i sledećući primeru svoga prethodnika, general Ridžvej je pre svog povratka u SAD objavio javnosti tekst svoga izveštaja koji je 30 maja 1953 uputio *Stalnoj grupi* u Vašingtonu. Glavni momenti iz tog izveštaja su sledeći:

Cilj. — Izveštaj ima za cilj da proceni mogućnosti i perspektive za ispunjenje odbranbenih zadataka koji su postavljeni pred vrhovnog komandanta.

Napori za ostvarenje kolektivne bezbednosti postavljaju izvestan broj važnih problema; njihovo rešenje može izazvati ozbiljne teškoće na političkom, ekonomskom, finansiskom i socijalnom planu. Međutim, napominje general Ridžvej, treba brzo naći rešenje ako se želi da se u bliskoj budućnosti dostignu osnovni ciljevi koji predstavljaju *raison d'être* postojanja NATO-a.

Situacija u maju 1952. — Pre godinu dana, objavljen je prvi ovakav izveštaj. Međutim, zadatak Savezničke komande u Evropi ostao je i dalje isti:

a) da u slučaju rata odbrani evropske teritorije država NATO-a i

b) da za vreme mira organizuje i ostvari jednu integralnu silu, efikasnu i sposobnu, u slučaju potrebe, da ispuni svoje ratne zadatke.

Osnovni cilj bio je očuvanje mira. Radilo se o tome da se mogući agresor obeshrabri stvaranjem čvrstih oružanih snaga, koje bi bile uravnotežene i spremne za borbu. U pogledu porasta tih snaga, od 1950 naovamo, učinjen je osetan napredak.

General Ridžvej napominje da je sovjetski blok imao pod zastavom više od 5 miliona ljudi, od kojih je $4\frac{1}{2}$ miliona pripadalo SSSR. Sovjetski Savez je raspolagao sa 175 divizija prve linije. Snage satelita su rasle. Ruske vazdušne snage popele su se na nešto više od 20.000 aviona prve linije, kojima treba dodati zamašnu rezervu. Mornarica je imala više od 300 podmornica, sa obučanim rezervnim kadrovima. Nekih 30 divizija bile su raspoređene na okupiranim teritorijama Evrope; 22 od njih bile su u Istočnoj Nemačkoj i predstavljale su stalnu pretnju. Efikasnost svih ovih oružanih snaga bila je na dostojnoj visini, kako u pogledu ljudstva, tako i materijala.

Porast snaga NATO-a. — Krajem 1952, ciljevi koji su februara iste godine bili postavljeni u Lisabonu, što se tiče vazduhoplovstva, mornarice i aktivnih divizija kopnene vojske, bili su većim delom postignuti. Međutim, stepen borbene efikasnosti koji je bio utvrđen, bio je daleko od toga da bude postignut. Uprkos konstantnog napretka u organizaciji i porastu savezničkih snaga, postoje u trima glavnim armijama (SAD, Britanije i Francuske) znatni nedostaci u jedinicama za podršku, ustanovama i uređajima za snabdevanje i u pogledu municije i ostalih potreba. General Ridžvej naročito napominje da su u toku pomenutog perioda poboljšana sredstva za obaveštavanje o pravom stanju savezničkih snaga.

U mnogim zemljama — članicama NATO-a, porast odbranbene moći je donekle otklonio osećanje straha i neizvesnosti koje je vladalo prošle godine. Vlade pojedinih zemalja počinju svoje programe brzog naoružanja da pretvaraju u politiku dugih rokova. Priznajući da ovu promenu donekle može nametnuti privredna situacija, general Ridžvej ipak naglašava da svako usporenje u odbranbenim naporima može otvoriti vrata agresiji.

Zaključak. — Izveštaj konstatuje da u maju 1953, zemlje NATO-a, koje su 1950 bile, takoreći, bez ikakve odbrane, mogu s pravom da budu zadovoljne sa porastom svojih snaga. Ovo svakako treba da poveća moral njihovih naroda.

Međutim, ne treba biti zaslepljen onim što je postignuto, pa ne sagledati šta još sve treba učiniti i to što pre.

U Severnoj Evropi, uzevši u obzir lokalne izvore, još nedostaje minimum neophodnih snaga da bi se moglo suprotstaviti jednom eventualnom jačem napadu, sa nekim izgledima na uspeh. Prema tome, zemljama ove zone trebalo bi ukazati pomoć spolja; to je u savezničkim planovima predviđeno, ali nameće velike teškoće zbog jakih sovjetskih snaga koje tamo stalno postoje i potrebe za što jačom koordinacijom sa dotičnim zemljama i njihovim odbranbenim naporima.

U sektoru Centralne Evrope učinjen je osetan napredak. Jasno je da se u ovoj zoni mogu naći oružane snage koje su sposobne da osiguraju njenu odbranu. Ono što je potrebno, to je da se ovaj potencijal pretvori u stvarnost. Za to je potrebno i učešće Nemačke.

Za Južnu Evropu važi to isto: i tamo se stanje stalno poboljšava i u bliskoj budućnosti se može računati na mogućnost pobedonosne odbrane tog dela sveta. Međutim, tu ipak postoji ozbiljan nedostatak trupa za podršku, što treba ispraviti. Tu su i vazdušne snage još uvek sasvim nedovoljne.

Savet Atlantskog pakta i dalje smatra da opasnost od agresije još uvek postoji, bez nekih osnovnih promena. Prema tome, sa vojne tačke gledišta ne bi se mogao naći nikakav opravdani izgovor za zaustavljanje započelih odbranbenih napora, bar dok se ne pređu oni ciljevi koji su već sada postavljeni za 1954 godinu.

Na kraju svog izveštaja, general Ridžvej se veoma pohvalno izražava o vrednosti svojih saradnika u savezničkom štabu i još jednom čini apel za nastavljanje napora za ostvarenje postavljenih odbranbenih ciljeva.

SAD I ZEMLJE AMERIČKOG KONTINENTA

NOVI SISTEM SMENJIVANJA LJUDSTVA ARMIJE SAD

Krajem juna, Armija SAD je izradila osnovni projekat mirnodopske politike, t.zv. rotacije ljudstva (naizmenične smene) za Koreju i druge teritorije Komande Dalekog Istoka. Nove mere su trebale da stupe na snagu 1 oktobra 1953.

Predviđeni projekat obuhvata određeni broj meseci koje vojnik treba da provede na službi zavisno od same teritorije i ukida raniji sistem koji je bazirao na obimu opasnosti postavljenih zadataka, odnosno na izloženosti dejstvu neprijatelja.

Kada pomenuti sistem bude stupio na snagu, sve ljudstvo koje je određeno za Koreju služiće 16 meseci pre no što bude steklo pravo za povratak u SAD. Za Japan je predviđen rok službe od 36 meseci za ljudstvo koje će sobom povesti i svoje porodice i isti rok za neženjene vojnike — bez porodice. Oni vojnici čije porodice neće otići u Japan služiće tamo 24 meseca.

Uvodeći nove rokove službe, organi Armije su naglasili da, dok se nadaju, s jedne strane, da rokovi službe neće biti povećani, dotle će, s druge strane, glavni kriterijum za rotaciju pojedinca zavisiti od mogućnosti kvalifikovane zamene za svaki konkretan slučaj.

Služba na Okinavi trajaće 30 meseci — za vojnike sa porodicom kao i za neženjene, dok će oni koji će tamo služiti bez svojih porodica ostat 20 meseci.

Služba na Filipinskim Ostrvima trajaće 24 meseca.

Armija je takođe izradila detaljan projekat prema kome će onim vojnicima koji su — po ranijem sistemu — prikupili izvestan broj poena na bazi borbenih dužnosti ili službovanja u nekim drugim zonama, ovi poeni biti pretvoreni u određeni broj meseci — po novom sistemu.

Štab Komande Dalekog Istoka generala Klarka obavestio je Pentagon da će produžiti sa programom po kome se svaki vojnik koji je služio 10 meseci u Koreji, može javiti za dobrovoljnu službu od 12 meseci u Japanu ili na Okinavi, da bi stekao pravo na rotaciju.

Iz krugova Pentagona se saznaje da ima malo izgleda na neke značajnije rotacije celih jedinica, na osnovu kojih bi trupe iz SAD smenjivale cele divizije koje se nalaze na Dalekom Istoku. Međutim, u Pentagonu se razmatra mogućnost da 1. pomorsko-desantna divizija, koja se od početka sukoba nalazi u Koreji, bude zamenjena sa 3. pomorsko-desantnom divizijom koja se sada formira na Zapadnoj obali, za pokret na Daleki Istok. Pretstavnik Korpusa pomorsko-desantnih trupa je izjavio da će njihov nov sistem rotacije uskoro biti objavljen.

Iz krugova vazduhoplovstva saznaje se da će ono i dalje vršiti rotaciju na individualnoj bazi i da je izrada definitivnih rotacionih planova u zavisnosti od zaključenja stvarnog ugovora o miru. Rokovi službe u vazduhoplovstvu obično su trajali: 30 meseci u Japanu i 12 meseci u Koreji — za neleteće osoblje, dok je leteće osoblje sticalo pravo na povratak u SAD posle ispunjenja izvesnog broja zadataka koji je zavisio od same vrste aviona na kome je ono letelo.

(The New York Times, 29 juli 1953)

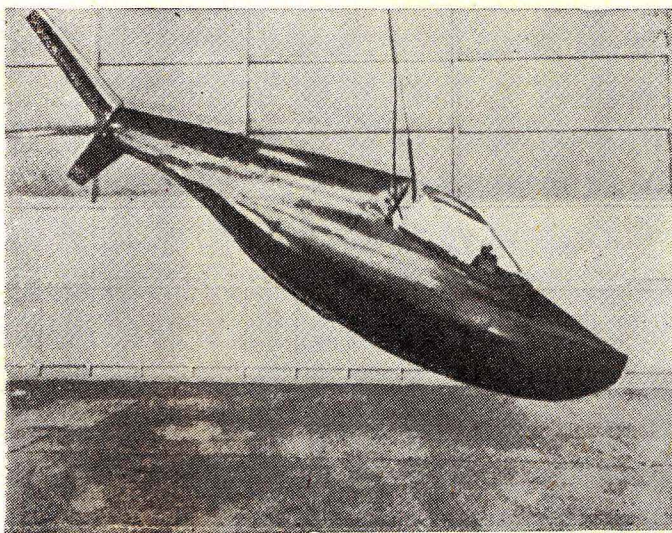
PROBLEM SPASAVANJA PILOTA SAVREMENIH AVIONA

Naglim povećanjem brzine leta savremenih aviona, koja je prešla t.zv. *zvučnu barijeru*, sve više se zaoštava problem napuštanja aviona od strane pilota, u slučaju potrebe, pogotovu sa visina koje dostižu i 15.000 m. Tradicionalno iskačanje pomoću padobrana, u ovim slučajevima, uopšte ne može više doći u obzir.

Američka tvornica aviona *Douglas Aircraft Co*, pored svojih ostalih aktivnosti, proučila je gornji problem i našla mu je radikalno rešenje: u cilju evakuacije, sav »nastanjeni« deo aviona odvađa se od ostatka trupa i produžava »jedrenje« pomoću jednog ili više padobrana. Tek kada stigne na zemlju, pilot — koji je za svaki slučaj opremljen i svojim ličnim padobranom — napušta svoje sedište.

Slika pokazuje *Douglas*-ovu maketu kabine otkaoenog dela aviona u kojoj se nalazi pilot, koja se proučava za potrebe američkog pomorskog vazduhoplov-

stva. Odvajanje se vrši pomoću eksplozivnog punjenja. U prvoj fazi slobodnog leta, deo koji se odvaja, stabilizovan je pomoću tri ravni (peraja) koje izlaze iz njegovog repa i jednim malim padobranom za velike brzine usporavan je do normalne brzine spuštanja. Tek tada se otvara glavni padobran koji ovu kabinu sa pilotom treba

da spusti na zemlju. Kabina je impregnirana i može plivati po vodi. Najzad, rezervna hrana omogućuje pilotu da sačeka dok mu neki avion, ili brod, ne pri- teknu u pomoć.

(*Interavia*, septembar 1953)

AMERIČKI NAUČNIK O BAKTERIOLOŠKOM RATU

Profesor Univerziteta »Džordž Vašington«, Džordž Gemou, nuklearni fizičar svetskog glasa, dao je danas jednom novinaru izjavu u kojoj je izrazio mišljenje da bakteriološki rat pretstavlja za čovečanstvo mnogo veću opasnost od vodonične bombe. Međutim, predstavnici američkog Ministarstva odbrane ne dele to mišljenje, nego tvrde da Amerika ima odlična sredstva odbrane protiv bakteriološkog rata, te da stoga niko nije zabrinut zbog »mogućnosti te vrste«, tj. da se na Ameriku izvrši »bakteriološki napad koji bi imao pustošeće posledice«. U svakom slučaju, naglašavaju oni, Hemiski korpus armije, Služba javnog zdravlja i Uprava civilne odbrane uspostavili su najprisniju saradnju u cilju pripremanja sredstava za otkrivanje i suzbijanje eventualnih bakterioloških napada.

U suštini, prema »Junajted presu«, bakteriološki rat se svodi na izazivanje veštački stvorenih zaraza među ljudima, životinjama i biljkama. Osnovno sredstvo odbrane protiv opasnosti te vrste sačinjava dobar sistem javne higijene kojim raspolažu SAD, uporedo sa visokim standardom života njihovog stanovništva — njihovim vodovima, higijenom ishrane, sistemom kanalizacije itd. Pored toga, Amerika raspolaže pod normalnim okolnostima znatnim zalihama vakcina i seruma, a i kapacitetom za brzo povećanje njihove proizvodnje u slučaju potrebe. Blagodareći tim sredstvima i drugim merama predostrožnosti, Amerikanci se nadaju da bi svaka zaraza koja bi se mogla izazvati veštačkim putem u okviru bakteriološkog rata bila brzo ugušena još u korenu. Po mišljenju Uprave za civilnu odbranu, u slučaju pribegavanja bakteriološkom ratu moglo bi se očekivati da će neprijatelj pokušati pre svega da zarazi

bacilima vodovodnu mrežu, sisteme ventilacija u fabrikama i kancelariskim zgradama, pa čak i da pomoću bombi napunjenih bacilima zarazi otrovnim maglama vazduh nad velikim gradskim centrima ili koncentracijama trupa. Za širenje bacila mogle bi se upotrebiti i artiljerijske granate, kao i podmornice koje bi plovile duž obala, nedaleko od gusto naseljenih krajeva.

Naučnici ne očekuju da bi u slučaju bakteriološkog rata bile iskorišćene klice nekih novih ili tajanstvenih bolesti. Bacili dobro poznatih bolesti dovoljno su opasni sami po sebi. Među oboljenjima te vrste, kao oruđa bakteriološkog rata kojih se treba najviše čuvati, pominju se: tifus, male boginje, žuta groznica, papagajaska groznica, tularemija i kuga. Neprijatelj bi mogao izvršiti udar i na ishranu SAD veštačkim izazivanjem stočnih i biljnih zaraza.

(United Press, 12 august 1953)

KRATKE VESTI IZ SAD

Američke inženjerske trupe i vazduhoplovstvo nedavno su izvršili pokušaje spuštanja teškog građevinskog materijala iz aviona. Radilo se o materijalu za izgradnju jedne avionske piste za teške transportne avione. Za izgradnju ove piste koja je bila duga 1.200 m, iz 40 aviona C-119 izbačeno je 400 tona građevinskih mašina, vozila itd. Spuštanje je vršeno izjutra, a uveče je 85% vozila bilo spremno za rad, dok su do sledećeg jutra sve mašine, bez jednog jedinog izuzetka, bile stavljene u pogon. Iz ovoga proizlazilo da se mogućnosti snabdevanja u vazdušnodesantnim operacijama sve više poboljšavaju.

*

Američka oklopna divizija zasada ima 373 tenka: 58 lakih, 246 srednjih i 69 teških. Pešadiska divizija raspolaže sa 149 tenkova: 9 lakih i 138 srednjih. Zbog svega toga, otpočeće se sa seriskom proizvodnjom, američkih teških tenkova T-43. Ovi tenkovi treba da budu odgovor na sovjetski tenk *Josif Staljin III* i biće naoružani topom 120 mm.

*

Prema američkim zakonima, udaljavanje od trupe bez dozvole, u trajanju preko 30 dana, smatra se za dezertiranje. Međutim, s obzirom da je neopravdano udaljavanje ljudstva na Dalekom Istoku u poslednje vreme uzelo jačeg maha, objavljeno je da će i odsutnost u kraćem periodu od 30 dana biti smatrana kao dezertiranje.

(Allgemeine Schweizerische Militärzeitschrift, juli 1953)

ZEMLJE BRITANSKE ZAJEDNICE NARODA

PLANOVI ZA OBUKU BRITANSKE TERITORIJALNE ARMIJE

Londonski »Obzerver« objavio je članak poznatog publiciste Čestera Vilmeta o planovima za obuku britanskih rezervista, koji ovde donosimo u izvodu.

Posle vidnih uspeha koje su pokazale ovogodišnje divizijske vežbe *Teritorijalne* (rezervne armije,¹⁾ britansko Ministarstvo rata planira da ih i dalje izvodi, svake godine. Na taj način će svaka od 10 teritorijalnih divizija biti u mogućnosti da svake četvrte godine izvede vežbe — manevre punog obima.

U Solzberiskoj Ravnici, ove godine, tri najprioritetnije divizije izvodile su najkomplikovanije i najobimnije vežbe koje su ikada pale u deo teritorijalnim jedinicama. Ove vežbe su pokazale da nova Teritorijalna armija, sa svojim jakim efektivima isluženih obveznika regularne vojske, pretstavlja najbolje rezervne snage koje je Britanija ikada imala, a samim tim i najefikasnije elemente rezervne vojske na raspoloženju Vrhovnoj komandi NATO-a.

Međutim, ovi manevri su takođe pokazali da sa logorovanjem od 15 dana godišnje, čak i najbolja teritorijalna divizija nije u stanju da dostigne onaj stan-

¹⁾ Vidi: *Vojno delo* br. 6/53 — str. 90.

dard rezervnih jedinica koji traži Vrhovna komanda savezničkih snaga u Evropi. Feldmaršal Montgomery je predložio da teritorijalne jedinice, bar onih godina kada učestvuju u divizijskim vežbama, provedu u logoru 30 dana. No, s druge strane, to bi nametnulo isuviše veliko opterećenje dobrovoljcima koji čine osnovu sistema Teritorijalne armije.

Povećanje tereta u vezi obaveza u okviru Teritorijalne armije. — Ovo osetno povećanje usledilo je zbog toga što obveznici regularne vojske, pošto otsluže dvogodišnji rok službe, treba tri i po godine da služe u Teritorijalnoj armiji. Od 223.000 ljudi koji čine današnju britansku Teritorijalnu armiju, više od dve trećine su bivši obveznici regularne vojske, o kojima se, u pogledu administrativnih poslova, uglavnom staraju oficiri i podoficiri dobrovoljci.

Ministarstvo rata se trudi da ovu administraciju što više uprosti, naročito u pogledu prinadležnosti i odeće i obuće. Konstatovano je da striktan i glomazan sistem finansijske evidencije koji postoji u mirno doba kod regularne vojske, ne može da se primeni na Teritorijalnu armiju, bez štete po njen program izvođenja obuke.

U svakom slučaju, ovi administrativni problemi moraju biti rešeni, ako se želi da Teritorijalna armija dobije onaj broj dobrovoljaca koji joj je potreban. Broj neposrednih dobrovoljaca — skoro svi oni koji su služili u prošlom ratu — od 77.000 u aprilu 1951, opao je danas na 63.500 i izgleda da će i dalje opadati ukoliko ovo ljudstvo bude više starilo. Njihova mesta moraju biti popunjena novim dobrovoljcima koji su svoj rok službe u stalnom kadru otslužili posle rata.

Zasada je 48.000 od 160.000 bivših obveznika regularne vojske koji se nalaze u Teritorijalnoj armiji, izabralo da dobrovoljno služi četiri, umesto prinudno tri i po godine. Velika većina od njih, međutim, postúpila je na ovaj način da bi dobila naknadu od 9 funti sterlinga godišnje i ne može se predvideti koliko će njih ostati u Teritorijalnoj armiji po isteku četvorogodišnjeg roka.

Teritorijalna armija ne može ispuniti svoje zadatke ako ne bude imala jako jezgro dobrovoljaca, obuhvatajući oko jedne trećine njene ukupne jačine. Prema tome, ukoliko veliki deo onih koji su otslužili svoj rok ne ostanu u Teritorijalnoj armiji i preuzme one odgovornosti koje zasada padaju na veterane Drugog svet-skog rata, postoji opasnost da se ceo sistem Teritorijalne armije kompromituje i sruši.

Da bi se dao stimulus za povećanje broja dobrovoljaca, britansko Ministarstvo rata ispituje mogućnost da poveća naknadu koja se daje podoficirima i vojnicima i da uvede naknadu za oficire, koji zasada primaju samo svoje redovne prinadležnosti.

Teritorijalna armija, kao celina, uvek se ponosila time što je bila više zainteresovana za svoju službu nego za nagradu; međutim, opšte je poznata stvar da ne bi bilo dobro da sistem dobrovoljne službe nanese ljudima i materijalnu štetu, kao što je to obično slučaj.

(Observer, 23 avgust 1953)

NOVI BRITANSKI DIRIGOVANI PROJEKTILI

Krajem avgusta ove godine, britanski Ministar snabdevanja Dankan Sendis, pre svog polaska za Australiju — gde je otišao da pripremi ovogodišnje jesenje atomske opite, izjavio je da je Britanija postigla vidan napredak u razvoju i usavršavanju dirigovanih raketa za dejstvo protiv neprijateljskih aviona.

Ovo se naročito odnosi na jedan projektil koji ima brzinu od 2.000 milja na čas i koji ili sledi radarski putokaz do svoga cilja ili pomoću ugrađenog mehanizma putuje ka svom cilju i može usput da izmaneuvruje svaki avion sa živim pilotom.

Pomenuti dirigovani projektili su u stanju da vrše oštre zaokrete koji izazivaju tako jak pritisak i opterećenje, da nikakav živi organizam, pa ni krila makakvog aviona ne bi to mogli izdržati.

U naporima da se reducira težina i na taj način smanje ova opterećenja i napreznja koja treba da izdrži raketa, britanski naučnici čine eksperimente u cilju prelaska sa metala na plastiku i možda neće proći dugo vremena a već će cela obloga projektila biti građena od ovog lakog materijala.

Prilikom davanja podataka o novom dirigovanom projektilu, zapažena je još jedna iznenađujuća novina, a to je da su britanske protivavionske rakete snabdene sa pomoćnim motorom koji im omogućava brzo kretanje i ubrzanje za određene brzine od 2.000 milja, kada se pomoćni motor odstranjuje. Ovo otkačivanje motora predstavljalo je veliki problem, pošto je ono moralo biti tako uređeno da ne ugrožava kurs leta projektila. No, i ovaj problem je uspešno rešen.

Što se tiče preciznosti leta, protivavionska raketa koja se upravlja radarom, postigla je takvu tačnost da čak i na dugim ostojanjima ostaje na udaljenju od nekoliko stopa od centra radarskog snopa. Isto tako, raketa koja ide ka svojem određenom cilju, pomoću ugrađenog mehanizma, o kome je napred bilo govora, ukoliko se više približava tom cilju sve je više za njega vezana i teže ga napušta.

*

Kao što je već bilo rečeno, u Australiji, na raketnom poligonu Vumera, trebalo je u oktobru da se izvrše izvesni atomski opiti. Tačan datum predviđenih eksplozija nije bio saopšten i rečeno je da on zavisi od pravca vetra, kako bi se izbeglo da se nastanjeni prostori zatruju radioaktivnim materijama.

Iz saopštenja ministra Sendisa ne vidi se da opiti sa dirigovanim projektilima imaju neposredne veze sa predviđenim atomskim eksperimentima, sem što su i ovi poslednji izvođeni na pomenutom raketnom poligonu.

(The New York Times, 23 avgust 1953)

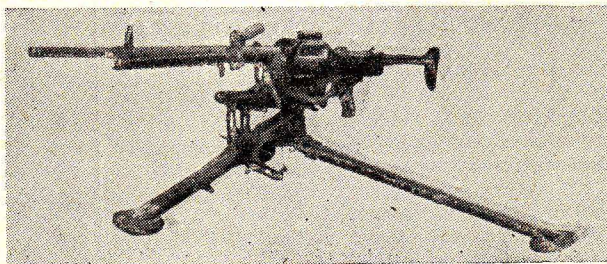
FRANCUSKA I ZEMLJE BENELUKSA

SAVREMENO NAORUŽANJE FRANCUSKE KOPNENE VOJSKE

Početkom juna 1953, u logoru (poligonu) Maji prikazano je moderno naoružanje francuske kopnene vojske. Ovom prikazivanju su prisustvovali predstavnici svih štabova oblasti i divizija, kao i svih rodova vojske.

Sav prikazani materijal izrađen je u Francuskoj; najveći deo je čisto francuskog porekla, dok je samo nešto materijala izrađeno sa stranim licencama. Prikazani materijal bio je uglavnom sledeći:

Pešadija. — Između desetak oruđa koja su prikazana, treba naročito istaći automatsko oruđe od 7,5 mm, model 1952, zvano *A.A.T.M. 52*. Prostom promenom cevi i naslona, ovo se oruđe može upotrebiti ili kao puškomitraljez, ili kao mitraljez. Njegovo punjenje se vrši pomoću metalnih mrežastih redenika iz kojih se može otkačiti po 50 metaka — za dejstvo kao puškomitraljez i 250 metaka — za dejstvo kao mitraljez. Predviđene su dve vrste naslona (Sl. 1).

Sl. 1

Vozila i tenkovi. — Pored dva srednja tenka, čije se karakteristike još čuvaju u tajnosti, prikazan je ovaj materijal:

VLR4 × 4 Delahaye model 54; zatim, 4 kamiona od 3 do 6 tona; 3 tipa kamioneta (*Hotchkiss, Latil u Renault*), 1 izviđačko oklopno vozilo, 1 laki tenk od 14 tona i 2 transportna vozila — guseničara.

Izviđačko oklopno vozilo *E.B.R. 75, M. 51*, koje se već nalazi u naoružanju nekih izviđačkih pukova oklopnih divizija, ističe se svojom pokretljivošću po svakom terenu i ima 8 točkova na motorni pogon (4 stalne i 4 pneumatične gume). Maksimalna brzina mu je 105 km/čas, a radijus dejstva mu je 700 km — drumom. Naoružano je jednim topom 75 mm i sa 4 mitraljeza 7,5 mm. Raspolaže sa dve radiostanice za održavanje veze sa komandantom jedinice i sa komandnom mrežom više taktičke, odnosno operativne jedinice. Ima posadu od 4 čoveka, od kojih su dvojica vozači. (Sl. 2).

Sl. 2

jući kao *lovci tenkova* i za saradnju sa srednjim tenkovima, dejstvujući svojom PT vatrom. Karakteristike ovih tenkova su sledeće: težina — 14 t; motor — 270 KS; metalne gusenice; radijus dejstva — 400 km (drumom); autonomija — 8 časova; maksimalna brzina — 65 km/čas; naoružanje — 1 top 75 mm, 2 mitraljeza i 4 cevi za stvaranje dimnih zavesa.

Artiljerija je bila zastupljena sa 4 haubice, 1 odeljenjem za radio-sondažu i 2 aparata za fiktivno gađanje.

Haubica 105 mm M. 1950, na vatrenom položaju (na točkovima) ima polje dejstva od 15° po pravcu i 10° po visini. Težina joj je 2,9 t, a domet — 14.000 m. Poslužuju je 1 podoficir i 7 vojnika. Za neposredno gađanje tenkova raspolaže specijalnim durbinom, a za posredno — panoramskim durbinom i odgovarajućim uređajima.

Haubica 155 mm M. 1950 ima domet 18.000 m; horizontalno polje dejstva — 80°, a vertikalno 70°. Poslužuju je 1 podoficir i 10 vojnika (Sl. 3).

PA artiljerija. — Bila je zastupljena sa 3 topa 40 mm. Poslednji od ovih modela ima brzinu zrna od 1.000 m/sek, domet 3.000 m i brzinu gađanja 240 metaka u minuti.

Među materijalom prikazan je i 1 avion — meta: metalni monoplan, dirigovan sa daljine, sa turbo-mlaznim pogonom. Bačen pomoću raketa, avion može da leti 30 minuta i da dostigne visinu od 5.000 m. Spušta se pomoću padobrana. Težina mu je 450 kg; pogonsko gorivo — 225 kg, a maksimalna brzina — 130 m/sek.

PT odbrana. — U okviru materijala PT odbrane prikazano je nekoliko prototipova, od kojih 2 raketna bacača. Jedan od njih potiče iz 1950 godine. Namešten je svima rodovima vojske, ali naročito pešadiskim vodovima i četama; omogućava borbu protiv najtežih tenkova, na odstojanju 200—300 m. Njegov projektil teži 1,400 kg, a samo oruđe 6 kg. Opaljivanje se vrši električnim putem. Oruđe raspolaže štitom od gasova i prašine.

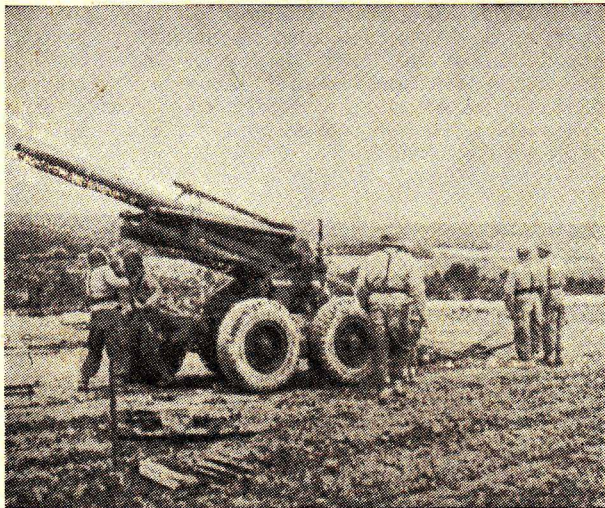
Pomenuto oklopno vozilo namenjeno je izviđačkim jedinicama koje imaju zadatak izviđanja, obezbeđenja, prikupljanja podataka, osmatranja međuprostora, zaštite bočnih manevara i, u slučaju proboja, obeležavanja neprijateljskog nastupanja i određivanja njegove linije fronta.

Laki tenk *M. 51* namenjen je za ojačanje izviđačkih delova (sastavljenih od izviđačkih oklopnih vozila); zatim za zadržavanje napada neprijateljskih tenkova, dejstvujući

Prikazana je takođe jedna PT granata M 1951. Baca se jednim standardnim uređajem od 22 mm koji se natiče na pušku. Probija oklop od 240 mm. Težina joj je 650 gr, a ima koristan domet od 100—120 m.

Inžinjerija. — Od inženjerskog materijala, koji je bio veoma raznovrstan, vredi istaći desetak modela mina; među njima ih ima koje se ne mogu otkriti, osvetljavajućih, metalnih itd. Takođe je prikazan pomoćni materijal za prelaz preko vodernih tokova. Ovde treba istaći jedan *jurišni čamac*, koji je namenjen za forsiranje reka. Omogućava prevoženje 14 naoružanih i opremljenih ljudi, pored 2 člana posade. Negovo prenošenje se vrši vozilima, ili na rukama 10 ljudi.

Interesantan je laki pešadski mostić, koji se ističe time što ne može

Sl. 3

potonuti. On može podneti teret od 100 kg na 1 m, u polupotopljenom stanju, kao i prelazak kolone po jedan. Montiranje i demontiranje vrši se u roku od nekoliko minuta (težina mostića je 20 kg po jednom metru). Transportovanje i manipulacija su vrlo laki, a pored toga, od delova ovoga mostića može se napraviti splav.

Sredstva veze. — Od ovih sredstava prikazane su razne vrste radio-stanica, telefonskih centrala, kabla i drugi razni materijal. Vredi naročito istaći jedan teleprinter za telegrafске veze u pozadini. Ovim aparatom se svako slovo prenosi pomoću pet električnih signala iste dužine trajanja. Brzina prenosa mora da bude manja od 50 pantljika, a tekstovi se sastavljaju bilo na pantljikama ili na celim stranicama.

Vazdušnodesantne trupe. — Prikazane su razne vrste padobrana, kako za ljudstvo, tako i za materijal. Spuštanje džipa padobranom, koje je nedavno ostvareno, vrši se na sledeći način: džip se postavi na drvenu platformu veličine 3,50 × 1,70 m; osetljivi delovi zaštićuju se amortizerskim jastučićima. Za spuštanje se upotrebljava bilo jedan padobran *Aerazur 731* (20 m), bilo 2 padobrana *E.F.A. 744* (15 m). Ovi padobrani se postavljaju iza vozila; džip se stavlja u transportni avion, na čijem podu je podešeno kretanje džipa za napuštanje aviona. Kada avion stigne iznad zone za spuštanje, jednom ručicom za električni pogon postiže se otvaranje padobrana koji ima dvostruku ulogu: a) da otkaçi teret od aviona i b) da izazove razvijanje padobrana koji ima da spusti teret. Prilikom spuštanja na zemlju, padobran se automatski oslobađa da bi se sprečilo da vuče džip po zemlji i da ga ošteti. Posle toga u roku od nekoliko minuta džip je sposoban za pokret.

Od hemiskih sredstava prikazani su uređaji za zaštitu, za otkrivanje pojave bojnih otrova i dezinfekciju. Atomsko oružje. — U okviru sredstava koja se u širem smislu mogu ubrojiti u atomska, prikazani su detektori i aparati za merenje, pomoću kojih se vrši otkrivanje atomskih zračenja i ispitivanje i merenje njihovog štetnog uticaja.

Organizacija prikazivanja pomenutog francuskog savremenog ratnog materijala bila je poverena Tehničkom odeljenju Francuske armije, koje je svoj zadatak ispunilo sa uspehom.

(*Revue de défense nationale*, avgust—septembar 1953)

FINSKA

REORGANIZACIJA FINSKE ARMIJE

Krajem 1952 godine došlo je do značajne reorganizacije Finske armije, koja je dotle počivala na istim organizacionim osnovama kao i u godinama pre Sovjetsko-finskog rata. Kao najvažniju promenu treba istaći da je u finskom Generalštabu objedinjeno re samo najviše rukovođenje kopnomom vojskom, već i vazduhoplovstvom i mornaricom. Pre ovih promena svaki vid oružane sile imao je svoj sopstveni štab. Pored toga, značaj Generalštaba je, po raznim pitanjima, povećan. Dok je, s jedne strane, Ministarstvo odbrane dobilo velika ovlašćenja u pogledu najviših postavljenja i unapređenja, kao i rukovođenja celokupnom finansijskom politikom u Armiji, s druge strane su mu razne kompetencije reducirane. U tom ministarstvu obrazovano je jedno sasvim novo odeljenje, koje će se baviti pitanjima organizacije oružane sile, odbranbenim pripremama, mobilizacijskim poslovima, kao i racionalizacijom.

Još u toku prošlog rata, Finska je planirala sistem po kome brigada treba da ima operativnu ulogu i da bude neka vrsta operativne jedinice, ali nije stigla da ga privede u delo. Sada je taj sistem stupio na snagu.

Organizacija kopnene vojske počiva na teritorijalnom principu. Predviđeno je spajanje dveju brigada u jednu diviziju, koja ima na svom raspoloženju izvesne artiljerijske jedinice.

Kopnene snage organizovane su u 3 divizije, pored kojih postoji i 1 tenkovska brigada; dalje, 1 specijalni puk obalske artiljerije (za odbranu ostrvske grupe u oblasti Aboa, zatim 1 specijalni puk vazdušne odbrane, 1 inženjerski puk, 1 puk za vezu, 1 sekcija za merenje i razne druge manje jedinice.

U teritorijalnom pogledu, Finska je podeljena na 7 vojnih okruga (vojnih oblasti) i 27 vojnih srezova (odbranbenih oblasti).

Prema novoj reorganizaciji, raniji načelnici Vazduhoplovstva i Mornarice izgubili su svoj raniji samostalni položaj i dobili su ulogu inspektora svojih vidova oružane sile. Štabovi Vazduhoplovstva i Mornarice su ukinuti i umesto njih novi inspektori su dobili po jedan vazduhoplovni, odnosno pomorski uređ u Generalštabu. U čisto organizacijskom smislu, Vazduhoplovstvo i Mornarica će ipak ostati kao posebni vidovi oružane sile.

Stalni kadar oficira i podoficira, po novoj organizaciji, iznosi 8.500 ljudi, dakle nešto slično kao i pre rata. Ovaj broj obuhvata i one koji su bili obučeni poslednjih godina.

Što se tiče formacijskih mesta za generale, njih ima 25, uključujući 2 generalska položaja u okviru jedinica Granične straže.

Finske trupne jedinice, koje su još iz doba rata imale samo svoje brojeve, bez naziva, ponovo će dobiti odgovarajuće nazive. Pritom treba naglasiti da će mnogim jedinicama biti vraćena njihova istoriska imena i nove zastave, radi vaskrsavanja tradicije.

U okviru opšte reorganizacije vojske, uvedeno je i nekoliko novih činova.

U Finskoj Republici su kao zvanični jezici priznati finski i švedski. U vezi s tim, još od doba finske samostalnosti, u Armiji postoje jedinice u kojima se govori švedski, za sve one vojne obveznike kojima je to maternji jezik. U poslednje vreme postojale su samo dve jedinice u kojima se govori švedski, naime jedan pešadski puk i jedan deo jednog puka poljske artiljerije. Prema novoj organizaciji, sada postoji još jedna jedinica u kojoj se govori švedski, u okviru jednog puka obalske artiljerije.

(*Allgemeine Schweizerische Militärzeitschrift*, avgust 1953)